

Соколёнок

3/2022

май – июнь

Ипази

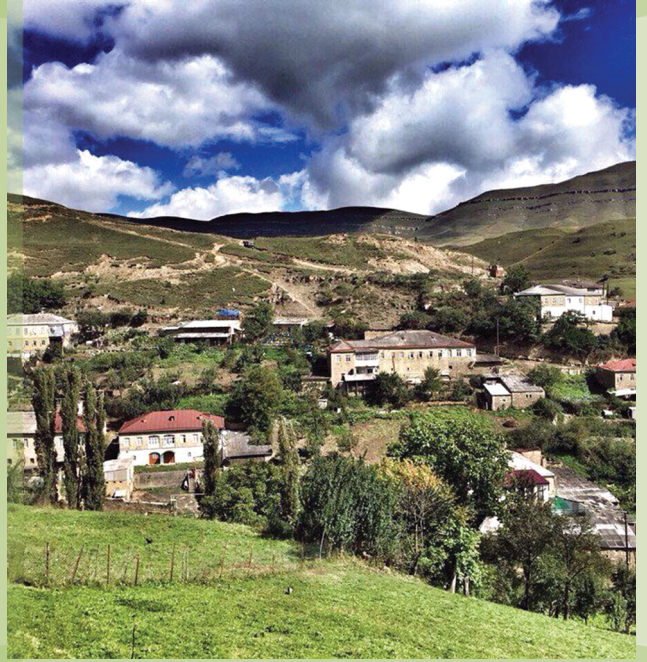
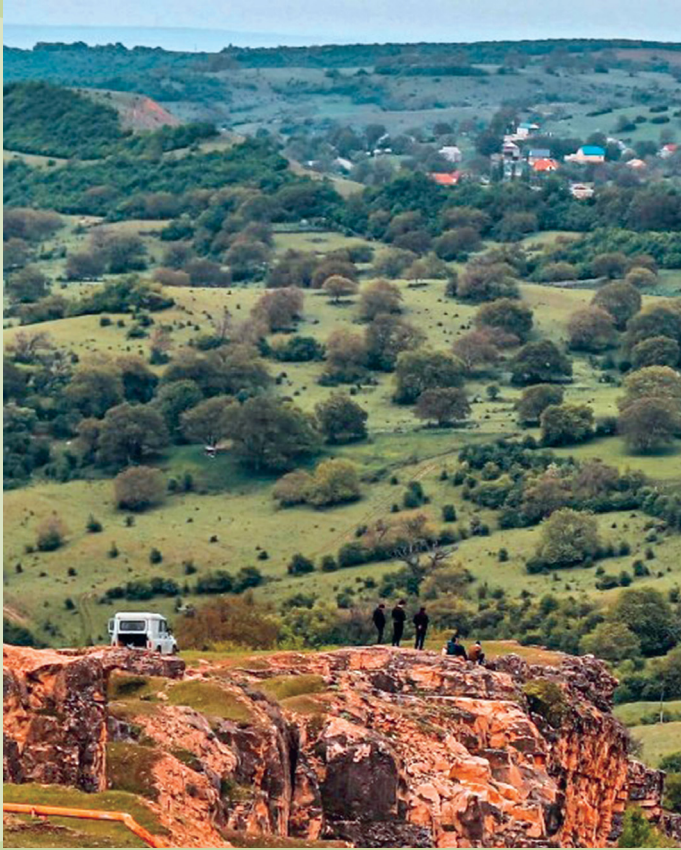

КЪЮБ ВАЗЛИК САБАН БИЦИДАРИЗ АДАБГЪУРАЙИ ДАГЪУСТАН РЕСПУБЛИКАЙИН ЖУРНАЛ

Багъри Нордони Суротолр

Цэсь арэішрыне амаюнолтоль

Гудил

Гудил-гудил, амси ибшри,
Ламун амсар багахь, апІин,
Амин-амин, багахь ишри!
Гудил-гудил амсиди гьит,
Экин, удар аргъаж апІин.
Амин-амин, цІирар ишри!

Бешеппай

Бешеппайк шид кубзай,
Ихь экиндиз мархь убгъри.
Бешеппайин дустариз
Муртйир, хифар, вич тувай!
Дурцихь мархьар бул ишри,
Изнар къурди даришри.
Мархьар ургъуз, чиг убгъуз
Амин-амин вуйихь гъа...
Бешеппайк шид кубзай,
Амсар-мархьар бул апІри.
Бешеппайин дустариз
Бурзна афар, ччим тувай.
Ухъуз ризкъар бул ишри!
Амин-амин вуйихь гъа...

Гуни

Я Гуни, Гуни, Гун-Герек!
Гун-Герекдиз ригъ ккунда.
Ахсарар герек вучуз,
Нурар герек вучуз,
Ригъра герек вучуз.
Тму гъулариз, му гъулариз,
Ригъар апІуз амин, я Гуни
Амин-амин ригъар апІин!

Гъюлятъ гъямІарин тамашйир

Гъю-гъю гъурчву хулар, гъю-гъю!
Мурарин эйси – ягъли бачукІ,
Гъю-гъю, пешкеш абкъин, къаб вич.
Узу увлан рижв йивайиз,
Цалак батІрар, чирк капІайиз,
ТІиркІ гъаш абкъин,
Сеъ архъ абкъин,
Саб пеъ абкъин,
Бухара бачукІ, шис бачукІ.

* * *

Гъюна гъю-гъю, ахю баб!
Яв палтаригъ рюкъ гъябхъайиз
Хифар абкъин ягъчІвур-чІвур,
Аъмлюхъяр акъин жур-вур.
Гъюна гъю-гъю.
Ча, вари, хъа уву бис
Му маргъ, кабцІу маргъ.

20-ти аьсрын литература

Магнар Шамсагов

РАМАЗАН

(Давам. Эвел гъушу номерариъ)

Рамазанси йитим гъаши Саядизра Рамазан уьмрин юлдаш шуз ккун гъабхънийи.

Къюридра чиб чип'ин ашукъ духънайи Рамазанра Саяд, нюкгъярра дап'ну, дугъри вуйи уьмрин юлдшар гъахънийи.

Йисан аьхир гъабшиган мурариз Римихандин хуллан улдуч'узуз ккун гъабхънийи.

Сад йигъан, нач-гуч'и кашра, душну Римихандин багахъна Рамазну, чаз гъюру гъяккъъбира тувну, учв хуллан алдауб т'алаб гъап'нийи. Рамазан гафар гъеерхъу Римихан тинди илт'ик'у. Саб жаваб-

ра тутрувди, саб швнуб минут гъягъбалак къяляхъ дугъу гъап'нийи:

– Уву дибиснадарза, увуз ккунни йишваз гъарах.

Гизаф зурбади жафа гъизигнушра гъамциб гъабгъу жаваб чаз тувиган, Рамазан жандиъ гук'инишинра абхъну, гъерхънийи:

– Бес, йиз зегъметнан гъякъ фици шулу?

Римиханди, маш ч'ур дап'ну, гъап'нийи: «Увуз гъюру гъякъ адар, гъаз гъапиш уву гализ хъади гъябгъюрайи йиз дажи гъарзлан ипунва».

Касиб Рамазан, улариз ишубра утІубчвну, кІуруб-даркІрубра дудубгну, жилиз лигури дийигънийи.

Римиханди, хъана чан маш чІур дапІну, деънайи йишвлан ликри гъудужвну, чан хилар гъючІиъ утІукънийи.

Римихандин фун кІулхъан ва ликархъан гъудубчІвну, къаби хифран гъарин къаблик кайи къюркъси гъябкъган, Рамазнахъан, гучІ дубхъну, сарун дугъан машназкъан лигуз гъахъундайи.

Вушра, гучІ'валра гъибтну, чан зегъметнакан ихтилат апІурайи Рамазну гъапнийи:

– Я агъа, сацІибкъан йиз язухъ апІин, йиз зегъметнан къимат ча, узур а фицивушра дуламиш духъну ккунду. Бес, йиз хъуд йисандин гъякъ уву тутрувган, йиз гъял фициб ибшри?

Римиханди:

– Агъ уву, гъадму гафар кади ичІриву, – гъапиган Рамазнак ишуб кубчІвну, мугъан багахъкъан дийигъуз даршиди, чкиди гъягъюз хъюгънийи.

Саб йирхъуб лик алдабгъну Рамазан тинси гъушубси, улар жердрандарси уъру дапІну ичІиргъну, сфатра хъял кайи гъяштархандинубси дапІну, Римиханди гъярайи Рамазан:

– Дийигъ, – дупну дерккну, хъанара гъапнийи:

– Шубуб агълиж ккундуш гъайих, даш увуз тувру гъякъ, патар-зулар уву гъашишра, адариз.

Шубуб агълижикан улхури Римихандин гафар гъеерхъубси, Рамазнаан аламатнан «вагъ» адабхъну, ишури, дугъу гъапнийи:

– Я йиз кІул'ин али агъа, бес, йиз сад йисандин зегъметназ саб агълижкъан алабхъдарин, гъач йиз юкІв миидипана, хъуд йисан увухъ зегъмет гъизигган, хъуб агълижкъан тувуб увкан гизаф тавакъу вуйиз.

– Дург йиз улариккан, – дупну ккалакъури-ккалакъури, ярхивалра яркъувал сабсиб вуйи Римихан чан чархнаккинди гъягъюз хъюгънийи.

Кибирхну китІнайдарси, эрхну хилара, гъярайи Римихан, къюбиб ликаригъ ара

гъимидиси дийигъну, гардан саџибди гъвалахъинди илтџибкџну: «Шубуб гъабхуруш, гъайих, даш дург гъаму йиз раккнихъан», – дупну, учв хъана гъягъюз хъюгънийи. Гъич саб агълижра тутрувди чан вари зегъмет гъядаъруб агъю гъабшиган, Рамазну, тинаси душну, сес ададахъри: «Уву, Римихан халу, аџ, узу гъачџишра баладар», – дупну, шубуб агълижиз разивал тувну, кџул жилиъ ивну, хъадаркну ключейиан асина гъушнийи.

III

Гимихъ зурба гъал кади деънайи адмийир сар папрус биржури, сар шаламар ккадаури, сар ургмин гъидкъар тџиршури – гъарсар саб ляхнийн машгъул духънайи.

Аскканзина гим'инади гъюру ккуру рякъюъди яваш-авашди дуфну, гимин гъирахдиъ дипнайи гъвандин Рамазанра деънайи.

Хил ченейикк ккивну фикрар апџури, пашманди дуснайи Рамазназ, фу чара дапџура, саб гъяйван гъадабгъуз ккун гъабхъну, гъаз гъапиш ипџурузи асина айи дюзенариан дубхну ккундийи.

Нач-гучџ гъитну, гим'ин деънайи гъяйвнар, хварар айи девлетлу адмийирин багахъинси душну, Рамазну гъапнийи:

– Жан жамяаътар, гъамусдиз узу учв арайиъ гаф-џџал гъапџу кас дарза. Тавакъу вуйиз шлиз ашра йиз шубуб агълижихъ узус саб элеъруб тувуб. Рамазназ гафар гъеерхъган гимихъ хъайи халкъ – вари аълхъюз хъюгънийи.

Мурар гъаз аълхъюрайкџан кџури Рамазан лап мюгътал гъахънийи. Адмийирин къялаъси деъну, варитџан гизаф улхурайири гъапнийи:

– Рамазан, увуз гъапџу, уву авали духънайва, даш фу хабар ву, шубуб агълижихъ гъяйван туврин? – «гъягъя» йивури хъана вари аълхъюз хъюгънийи.

Рамазназ гизаф нач дубхъну, гъаму арайиъ хъялра гъафири, гъапнийи:

«Я жамяаътар, учву уз'ин гъаз аълхъюрачва? Гъаму шубуб агълиж узу

хъуд йисан гъазанмиш гъапдар вуза, бес, йиз хъуд йисан зегъметнахъ саб гъайванкъанра шулдарин?»

Рамазан му гафар гъеерхъиган Рихандин бали:

– Увустар беркар гъаци алдатмиш апІру аьдат вуйич, дург гъаму гимлан, яв таярин багахъна гъарах, – кІури хъачагъуз хъюгънийи. ЙицІиб минутдикъан саб гаф-чІалкъан ададахъди деъну, хъасин Рамазан явашди гъудужвну чан хулаз гъягъюз рьякъю учІвнийи.

Мугъан къялхъян кулак Бабайи аьлхъюбра кадиси гъапнийи:

– Гъакму накъваригъ гъич гъудубжвузра даршули саб хвар гъайиз, амма гъи йибкІдашра аьгъдарзуз, эгер увуз ккундуш, яв шубуб агълижихъ гъадму гъайибх.

Рамазан юкІ фици-вушра шад гъабхънийи. Белке хвар дилибкІур, узуря хпирра лигарча ва хваркан хвар апІарча.

Хпирихъдира дулхну, дугъура хвар гъадабгъбан ихтияр тувган, Рамазан чан агълижарра хъаъну Бабайин гъяятдиз гъушнийи.

Угъюра апІури, къялаъ ибтІнайи арнан мелз хъайи чІулин кІакІтІублан илбизури Баба чан айвандихъна удучІвнийи. Икриз агълижар хъаъну дурфнайи Рамазназ, гъадму агълижар хянаккинди ккаъ, дупну Баба чан хулазди гъушнийи. Рамазанра агълижар сикин дапІну, чан хулаз гъушнийи.

ЧІилин къатІра гъадабгъну, ликарикк зарб ккади, хвар хуз Рамазан накъваригъна гъушу. Накъваригъ мина-ти-на лигури лицурайи Рамазназ, ликарра ккидипну, чІулси ярхи дубхъну дабхънайи хвар гъябкъю. Чав гъадабгъу хвар'ин алахъну, «Гъей! Гъей!» апІури чІилин къатІ хварлан гъивнушра, гъич хвару кІула за гъапІундайи.

(Давам гъюру номераригъ)

Сир-догъ

АГЪАКЕРИМ
АГЪАДАДАШЕВ

(Давам, эвел гъушу номераризъ)

Мани хъубси дагъдин гъавйир,
Гъясан гъул'ан удучІвуйи.
Улихъ марччар, къяляхъ хуйир,
Хъади сивуз ккудучІвуйи.

Гъадму учв вуй мушван эйси,
Къабул вуйир гъава гъадму
Варж шаламар мугъан йирси.
Лицбу, гъахъний дагъдиъ гъаму.

Му Сир дагъдин сир уьбхюри,
Вари уьмриъ му гъилихну.
Турфнарихъди женг гъабхури,
Дифрягъ палтар эрццуз гъирхну.

Ккуру цІаку ярхи жилгъйир
Думу лицбу, бегъем гъаркІний.
Уърхбу Залумхандин чарвйир,
ЯгъчІвур чумахъ дугъу каркІний.

Ктарди чакра гъич саб гъярям,
Дагъларизъ гизаф гъилицу.
Сабан дебккнугъу швутІрам,
Гъвалахъинди му илдицу.

Лигуз хъюгъю сад рукариз,
Турччури айи чан улихъ.
Садар кюлер лап ччивариз
Дерццнай, гъахъдарси цІин ялвихъ.

ГъацІар дерццнугъу, гъацІар гумрагъ
Гъаз вуш, аьгъдай Гъясназ мици.
Гумрагъ рукнан кІанакк, валлагъ,
УкІар ккайи гизаф ици.

Гъебццу жвурнан багахъ мугъу,
Дубхнугъу ккиву рук саб жара.

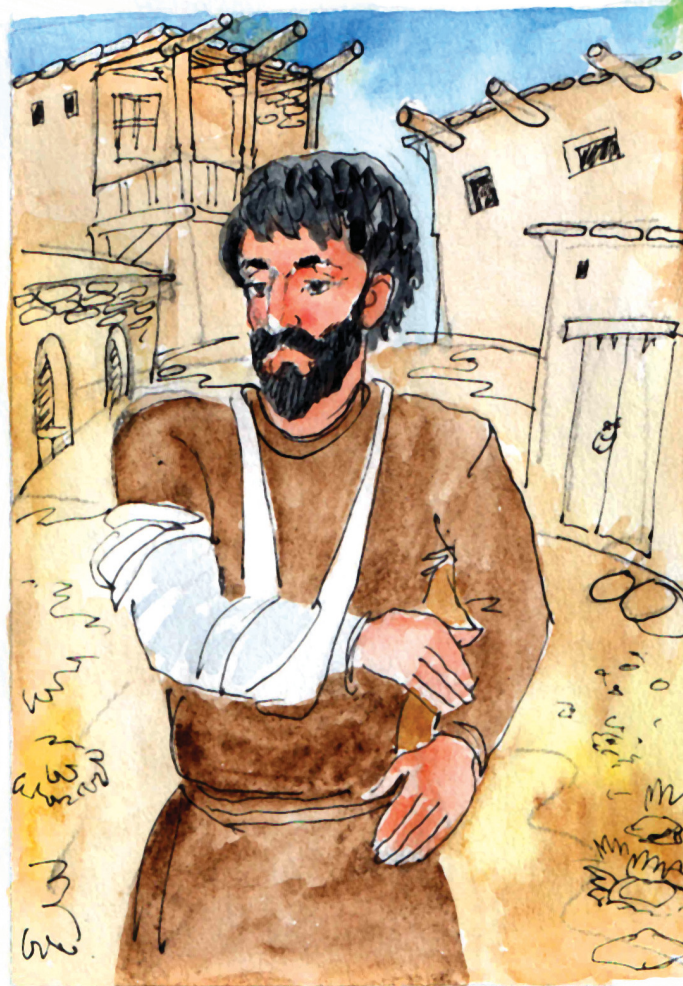
Эбцуй мура. Дубхьну ругъу,
АпӀуз шулдай дидиз чара.

Рукнан саб швур хьиган майиф,
Гизаф мюгьтал гъахьи Гъясан.
Ицци укӀар духьну гъайиф,
УтӀуз хьюгъю йисан-йисан.

Гагь эрццури гъаму укӀар,
Жими хюси лап рягъюйи.
Кисдиъ ахьну гьарган дурар,
Жибдиъ ивну чан гъягъюйи.

Йигъарикан сад йигъан,
Саб бицӀи ччил гъабхьи лику.
Ипну мяаьрин сес-фигъан,
Лик шули ай дидин цӀаку.

Гъясну укӀан хю уччвуйи,
Дидин ликриин алабхьу.
Сад-къюд йигълан лап ужуйи
Сагъ дубхьну, думу ккадабхьу.

Марччарси, гъадму укӀари
Марччлихънарра апӀуйи сагъ.
Гъясназ къисмат шулу ари,
Варди кӀуйи, женнетдин багъ.

КӀарин кӀуллан, хяран, хутӀлин,
Дяви шуйи гъулаъ гьарган.
Гъидирчуйи хвахвйир кӀулин,
Сари-сариз ханжал гъивган.

Гъамци сари, касиб Леле,
Дергес йивну, алдакнийи.
ГъачӀиринси, кубкӀну гюлле,
Дугъан улар ккадаркнийи.

Дарман гъапӀиш, тувру мутму,
Дугъу гъайиф апӀурдаи.
Швнур жярягъ гъахнийишра,
Чара апӀуз гъабхьундаи.

Гъясан духну ярхла сив'ан,
Аьхир зийниин алау.
Леле дюзди ягъчӀвур йигълан,
Сагъ дапӀну, чӀатна адау.

Гъсназ къмат туври вушра,
Гъич фукла гъадабгъундайи.
Гъягъру йигъан, дапІну ашра,
Бушди хул'ан гъаундайи.

Лелиз гъаши му бегелмиш,
Саб йимишси – гъубжу жвугъри.
Гъяснан бай Асландиз багъиш
ГъапІу чан уччур риш Пери.

Гъясан дагъдиз гъушу хъана –
Сарун къаназ гъузундайи.
Гъулаз думу, гъамци чІана,
Гъач дарпиди, гъюрур дайи.

Думу, аслагъ гъурхур даршра,
Инсанар хъюгъю сагъ апІуз.
Зиян гъабхъир гъар фуж вушра,
Дишла гъягъюй думу агуз.

Уъзур киву касдин ляхниз,
Лигуз гъулаъ духтир адай.
– Дарман фу агъя марччлихъниз, –
КІури Залумхан рази дай.

– Гъарсаб уъзриз дарман апІурур. –
КІуйи дугъу, – сар Аллагъ ву.
– Марччлихънихъан сабаб абгрур,
Диндиз акъси лукІ вуйир ву.

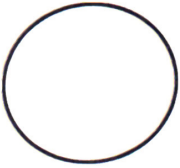

ГЪЯМПАЦИРИЗ
АСЛАНДИХЪНА РЯКЪ УЛУТ

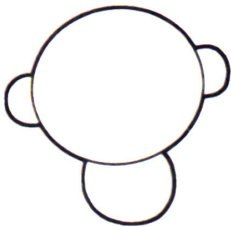
«Сикинсуз» журналиан.

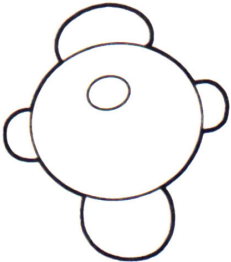
ШИКИЛ ЗИГУЗ ДУБГЪУРХЪА

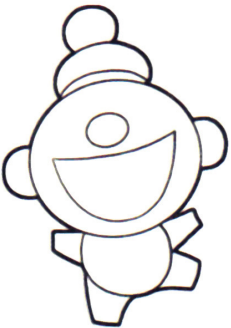
1

2

3

4

5

6

7

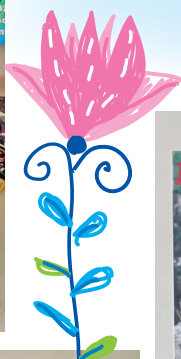

«Сикинсуз» журналиан.

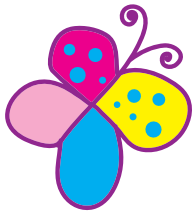

«Пнази» ва «Пназдин»
дустар Каспийск шагърин
5-ни МБОУ СОШ-дин
мялимарихъди ва ученикарихъди.

ЮБИЛЕЙ МУБАРАК АПУРИ!

Абдулмажид
Журабанов

ЖЫСКЫС АГЪМАД

БицИдари тамашйир
Апури а гъятдиъ.
Надири гъабхну машин,
ШвутIрам гъабхну Агъмадди.

Эльмирайихъ хъа цИлар,
Фатмайи гъахну жаквлар.
Хъа Ибрагъимди бицИ
Гъабхну ризиндин курцИл.

БицИдари тамашйир
Апури а гъятдиъ.
Фатмайихъна чан машин
Магъа тувна Надири.

Эльмирайи апура
Ибрагъимдихъди йикърар:
«Ма увухъна уччувуб цИл,
Хъа узухъна ча курцИл».

Анжагъ Агъмадди швутIрам
Сарихънара туврадар.
– Фуж пуз шул дицир бализ?
– Пуз шулу дугъаз кыскыс.

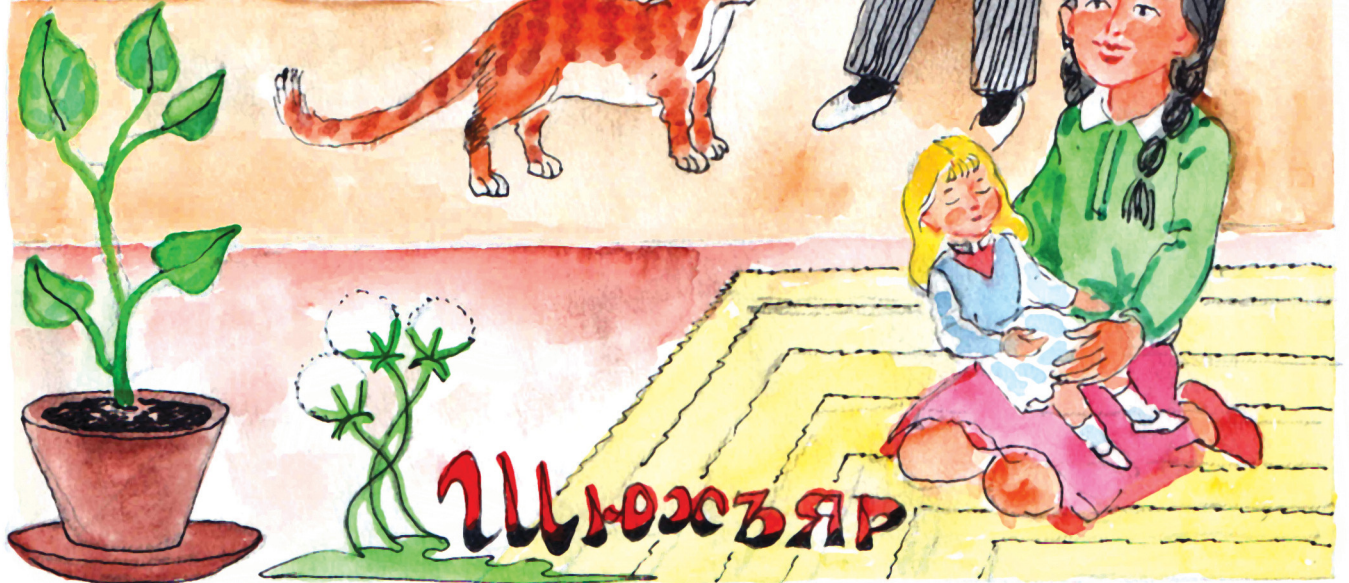

Дрессировщик Ибрагим

Ибрагимдиз а саб гату
Варди кІуру дидиз Ругъац.
ГучІ мапІан, увура хил тув,
Йивидарвуз гъа диди бац.

Вердиш дапІнайиб ву Ругъац.
Дих гъапІиган, жабгъну гъюру.
«Сабагъ хайир!» пиган чаз, бац
Шлихъна вушра гъачІабккуру.

Ибрагимди, хъibtну хяртІяхъ,
КІуру: «Ругъац, аьлхъ, ари, аьлхъ!»
Хъа гатди апІуру: «Мяв, мяв!»
Дидин аьлхъюб гъациб ву гъа!

Ич пельихъ хъа саб-швнуб шюхъ:
Саб – цІаруб, хъуб – гъатхудар,
Хъа сабдин кІаруб ву хъюхъ,
Саб – лизиб, къюб – кІарудар.

Гъюру пельихъди дурар:
Хъуб – гъатхудар, саб – цІаруб,
Къюб – кІарудар, саб – лизиб,
Хъа сабдин хъюхъ ву кІаруб.

Ккабхъруган бабу удар,

Швнуб шюхъ хъайи ич пельихъ?

Шлиз фбу ккундуз?

Сюгъбатнаъ а биџи дустар,
Улхури а фасларикан.
– Фу ккундузуз увуз, Рустам?
– Ккундузуз увуз хьадукар:
Хьадукра ерџуру йифар,
УдучІвур у садпи кюкйир,
Йиччв уч апІуз хъюгъру арфар,
Ккергъру жакъвари мяълийир.

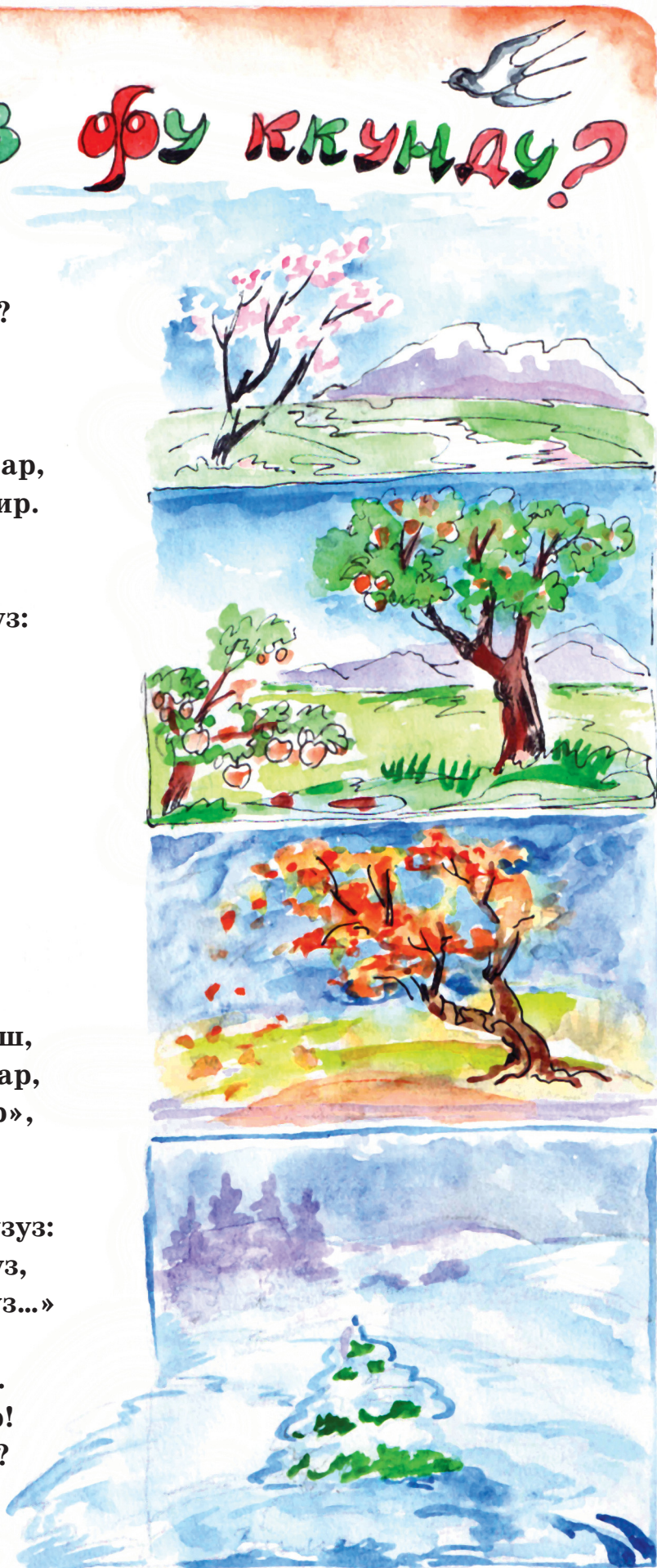
Хъа Надири кІуру: «Узуз
ВартІан гизаф хьад ккундузуз:
Хьадну шулу нирик жикІуз,
Абайихъди хьраз гъягъюз».

Чвул кадабгъну Тимури чаз
Ва кІуру, лигури ярхлаз:
«Улубкъиган гъзилин чвул
Яркварар шулу гъаци уччву!»

Булди шулу гъарсаб йимиш:
Ккундуш тІумутІ, ккундуш
кумиш,
Жихрар, вичар... Ва хумурзгар,
Ккундуш гъамци зурба гугар»,

Хъа Абдули гъапну: «Узуз
ВартІан гизаф къюрд ккундузуз:
Къюрдну шулу ккундуш яртуз,
Ккундуш нир'ин хоккей апІуз...»

Сюгъбатнаъ а биџи дустар...
Вагъ! Рамисдиз фасил имдар!
– Фу ккундувуз, Рамис, увуз?
– Ккундузуз увуз вари йис!

Гъисаб апуз дубгъурача

«Саб», «кьюб», «шубуб» –
Учу дарснаъ
Гъисаб апуз дубгъурача.
Хъасин «юкьюб»
Ва «хъубсана»
Щиб къандиси дургъуз ккача.

Инсандиз а
Саб мелз, саб кІул,
Саб ву ушв ва хъюхъра ву саб.
Кьюб лик, кьюб хил,
Кьюб иб, кьюб ул –
Рягъятди ву апуз гъисаб.

Анжагъ «шубуб»
Гъисаб апуз
ТубарииндитІан шулдар:
Саб тІуб, кьюб тІуб
Ва шубуб тІуб –
Гъисаб апуз читинди дар.

ЮБИЛЕЙ

Богъбаудин Митаров

Гюлягъмолад во Гюллерри

Мурар кюридра бабарикан гъа-шихъантина, сар-сарихъди хъайи юлдшар вуди гъахъну. Бабканна мурар сад йигъан гъахъидар вуйи. Ургуд йисаъди мурар кюридра саб мектебдиъ урхуз учлвну. Ухурайишваъра, мурар сарсарин ушвиан уъл иплури айидарси гъахъну. Йицликъюд йисаъди, мурари мектебдин саб гъапи дарежа, кюридира сабхилди ккудубкІну. Касиб адмийирин баяриз, сарун ахю мектебдиъ урхуз мумкин ади гъабхъундар. Гъадму сеbeb вуди, мурар чпин хуларидъ гъузну.

Му байна ридш гъар вахтна, мектеб ккудубкІнушра сар сарихъди хъади гъахъну. Шуранна балин сарин сарихъна айи гъюрмат гъабкъиган, мурар мукъан чиб чпиз ккунди айиган, мурарин абйир-бабарин Гюлперийинна Гюлягъмаддин сумчир аплуз мясляаът гъабхъну. Магъа мурарин 14 йис гъабхъну. Мурарин арайидъ гъаму чпин ширинвал гъубзри дупну, ахюдари жигъилар сар сарихъан жара гъапІну. Хъасин, йисар тамам гъашиган сумчир апІруси. Жигъиларин 17 йис гъабшиси, ахюдари мурарин 17 йис тамам хъпан шадлугъ гъапІну, ва гъаму йишван Гюлперийик лишнар кирчну.

Му йишв му балинна шуран бабарикан гъахи йишв ва жигъиларин сумчрин лишнар кирчу йишв гъабхъну. Мурарин абйири-бабари мясляаът гъапІну, 18 йис тамам шлу йишван сумчир аплуз; яна лишин кипу йишвра, сумчир апІру йишвра, бабкан гъахъи

йишвра сабси тайин апІруси. Къюб хизан чпин сумчрин гъязурваларихъ хъюгъну.

Му вилаятариѣра ади гъахъну сар паччагъ, паччагъдизра сар Реван кІуру бай айи. Му Ревандинна 22 йис вуди гъабхъну. Мугъан пише, гъаммишан хюрчаз гъягъюб-гъюб вуйи.

Паччагъдиз, чан бализ сумчир апІуз ккунди, амма бализ бегелмиш шубар адарди, балхъан ихтиярсузди сумчир апІуз даршули гъахъну. Бай учвра гъар гъушу йишвариѣ шубариз лигури шулу, амма мугъаз чаз бегелмиш дишагъли алахъундар. Му пачагъдин бай ву, мугъу чаз фуж ккун гъашишра хуру, кІури шуйи халкъди. Халкъра пачагъдиз мутІюгъ вуди, му пачагъдин саб ляхизра «ваѣ» кІури гъахъундар ва гъаци пуз шлур адира гъахъундар.

Йигъарикан сад йигъан пачагъдин бай Реван, чан гъяйвниин элеъну, гъюн'ин ппази ва къяляхъ чан тулара хъади хюрчаз гъягъюри гъахъну. Му шагърин гъирагъдихъинди удучІвру рякъюн гъирагъдихъ хъайи саб касиб хуларин айвандихъ Ревандиз сар такабур риш хъади рякъюру. Шуран палтар гизаф йирсидар вуйишра, думу ужуб буйнан ва ужуб абур айи риш вуйи. Риш мугъаз гизаф къабул шулу.

Бай хюрчазра дурушди, хъадаркну хулаз гъюру. Му хъадаркну гъюбканна паччагъдиз агъю гъабхъну. Паччагъди фикир гъапІну:

– Яраб, му бай хюрчаз гъушур рякъ'ан гъаз хътаркнийкІан?

Паччагъди, му йигъан сарун балхъан фу гъабхънуш, гъерхундар. Балин 3 йигъ гъабхъну хул'ан удудучІври. Аьхир пачагъди чан бализ дих апІуз гъитру. Байра пачагъдин багахъна гъюру. Пачагъди гъерхру:

– Бай увуз фу гъабхънвуз? Уву хюрчаз гъягъюрайир, хъадарку дуфну, хулаѣ дахъну 3 йигъ вуяв, яв фу дерди вуяв?

Балхъан чан абайихъан начди дугъаз жаваб тувуз гъабхъундар. Бали абайиз гъапну:

– Узхъан яв машнаъ пуз хъибдарзухъан, жарарикди увуз хабар апІарза, – дупну, бай гъушну.

Хъасин Реванди, дих дапІну, чан ва чан абайин сир хъайириз гъапну:

– Узуз сабушваъ сар риш гъяркъюнуз, гъадму риш узуз гъяркъхъантина узхъан я ипІуз, я ухуз, я ахуз шуладарзухъан, гъадму кІваъ утІукъну. Узуз гъадму риш ккундазуз.

Му касдира му ихтилат душну, паччагъдикна гъапну. Паччагъра му ляхниин рази гъахъну. Дих дапІну чан гъуллугъчйириз, везир-нукериз, паччагъди гъапну:

– Душну Гюлперийик лишан кипай.

Амма сабуну терефнаан паччагъдиз чан балкан хъял гъафну: уву касибрин риш ккун апІрур вува, яв тай дарурихъди гъавум-гъардашвал апІрур вува, кІури. Гъаци вушра паччагъди шурак лишнар кирчуз гъаъну. Касибрихъанна, паччагъдин везир-нукер гъафиган, гучІ дубхъну, риш хътауз гъахъундар. Риш швуваз тувну айир вуйиб нукрариз агъю гъабхъну.

Паччагъдин нукрари, шурак кипу Гюлягъмиддин лишан пул къяляхъ тувуз гъитну, мурари шурак чпин лишан кипну, удучІвну, гъушну.

Гюлперийин вай зур гъабхъну, амма фу чара апІуру? Гюлягъмид адрушваъ фици дуланмиш шулу? Му ляхникан Гюлягъмиддизра агъю гъабхъну. Мугъазра сарун аку дюн'я мучІу гъабхъну. Гюлперийинна Гюлягъмиддин абйир-бабарра яснаъ ахъдарси гъахъну. БицІидихъантина чпин юкІв али, айина-адру веледарин гъял гъябкъиган, мурариз язухъ шуйи. Сарун му арайиъ паччагъдиз къаршувал апІуз шуладайи, эгер къаршувал гъапІиш, му къюрид хизанарикра цІа кипуйи. Му ляхнихъан мурариз гучІурира айи.

Паччагъди, Гюлперийин маш сарун Гюлягъмиддиз дярйабкъри пну, табшурмиш дапІну гъахъну.

Гюлпери швуваз гъахру вахт багахъ шула, му кьюрид балинра шуран юкІвар тІуркІура. Мурар фу чара апІурушра мюгътал духъну деъна.

Му ляхниз абйир-бабарихъанра саб чара апІуз шуладар.

Гюлперийин сумчрин йигъ дивуз гъафи. Му йигъ дивубра, гъаму Гюлперийихъ Гюлягъмидди лишнар дирчу, мурарин сумчир апІуз гъязур вуйи йигъариз багахъ йигъар гъахъну. Йигъ дивуз гъафиган, Гюлперийи гъаму чав бабкан гъахъи ва гъаму чавна, Гюлягъмидди сумчир дапІну ккуни йигъан тйин апІуз мясля-аьт гъапІну. Паччагъди гъаънайидари:

– Паччагъди ихтияр туврадар, сумчир ухди дапІну ккунда, – кІури гъахъну. Шуру му ляхниз разивал тувундар.

Паччагъра, имбударра шуру гъапибдиин рази гъаши. Риш гъахру вахт багахъ гъабхъну. Паччагъди, сумчир апІуз, чан гъязурвалар, шуран абайи, риш хъауз, чан гъязурвалар апІури гъахъну.

Шураз шубуб гъат марци эпегдин палтарра, жара гъацдар аваданлугъарра, хъади паччагъди чан адмйир гъау.

Риш гъахуз ургуд йигъ ккимиди, Гюлперийи Гюлягъмиддиз чан багахъна дих апІуз гъитну. Гюлягъмидра пачагъдихъан гучІури, йигъну шлизкІан рякъюру дупну, йишвну жиниди Гюлперийин багахъна гъушну.

Гюлперийи Гюлягъмиддиз гъапну:

– Лиг, дюн'я ккадабхъишра уву йизур, узу явур шлубси апІидиза. Уву саб гучІра мапІан ва ижмийи дийигъ. Гюлягъмиддилан саб зурба «ухът» алдабхъуру. Мугъу кІуру:

– Му фици шлуб ву? Гъахурайи увук миж йиз ктариз, я сарун узуз дюн'айиш шу уж'валра имдар.

Гюлперийи хъанара гъапну:

– Уву гъич фикир мапІан, ляхин узу дюзмиш апІарза.

Гюлягъмид миж ктардиси рази гъахъну.

(Давам гъюру номерариъ)

Тюлдика Умарова

ХАЛАЧАЧИР

Деъна дуркъарихъ,
апѹри тинхъ-тинхъ,
ич гъуншдин шубар,
кѹваз лап манидар.

Раж алабѹси, тур
ккадабгъну, хътипур
мурсул бамбгинуб.
Гъубзра рягъ йивуб.

Гъивумитѹлан рягъ,
илбижур гъирагъ.
Чешне – «Дербент» фур!
Фуж а цѹар аьгъдрур?

Къюб гуг – лизидар,
къюбсан – уьрудар:
гъизигубси тѹил,
а цѹару гъятѹил.

Маш ал мягъмарсиб,
хъидипнадар слиб.
А йигълан-йигъаз
гъябгъюри ярхлаз.

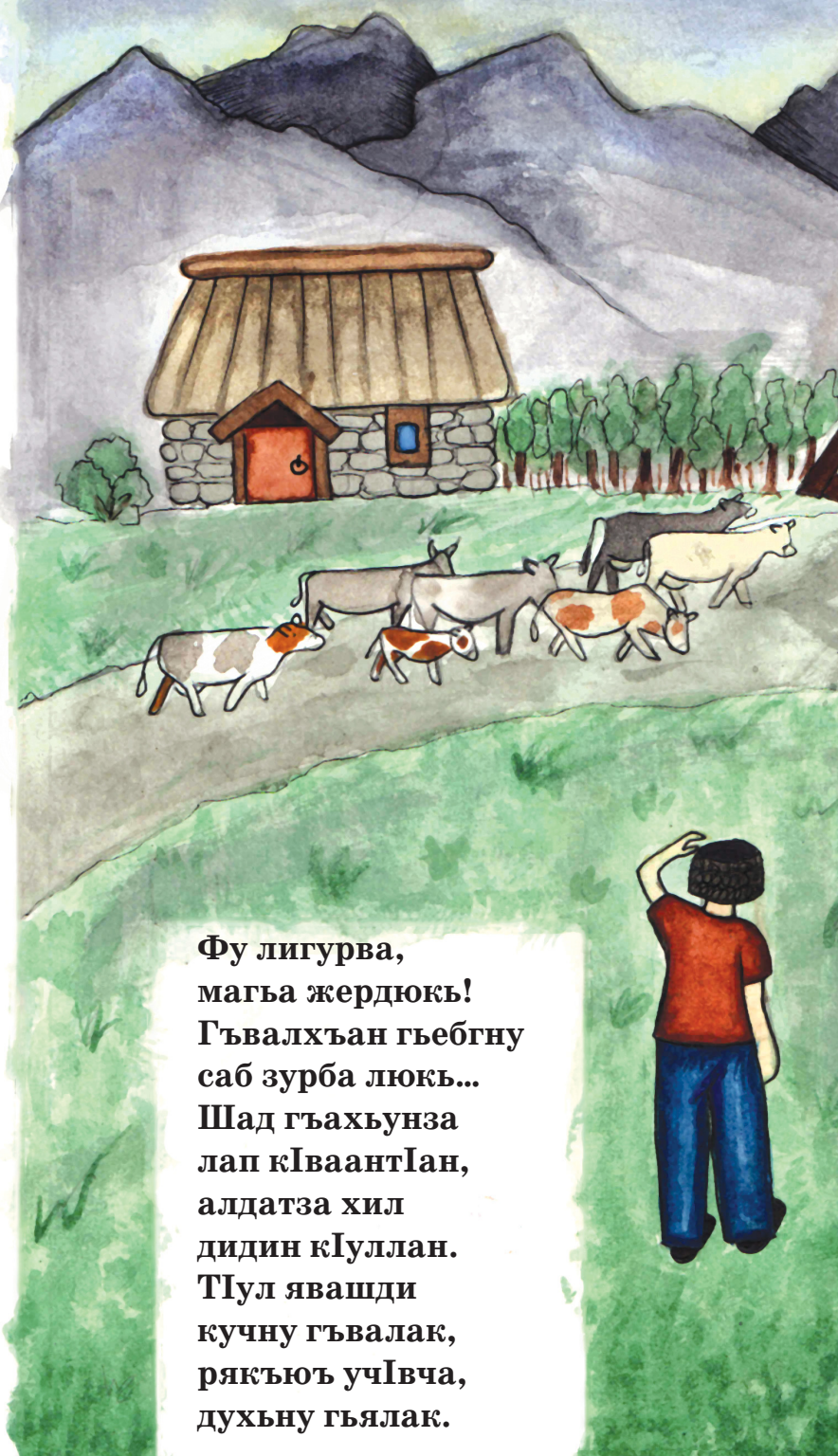
Гугарин сесну
йивур далдабу!
Гъипри халачи
деъну а къюр чи.

ЖЕРДЮКЪ

Маларин лиж
гъафну гъулаз,
хъа йиз жердюкь
гъафундар гъаз?
Ужуб дарда
жердкьин му тІул,
хъаПарза чав,
йивури тІул.
УчІвза рякьюъ
Иран дагрис,
рябкъру йишваъ
адар дуст йиз.
Гъилигунза
Живиндигъра,
гъядар жердюкь
зуртІаригъра.
«Бижи, Рашиб!» –
гъаПза чІигъар,
завуъ уърхю
Ахю ччагъар.
«Мушвариъ му
сарун адар» –
алабхъуншул
тјонт жанавар.
Гъипну гъубхну
думу диди,
бегъем апІуз
фунин дерди.
«Агъ, йиз бицІи,
агъ, йиз Рашиб,
кубкІуншалвук...
жанаврин слиб...»
Эргну айир,
лицбу жердкьихъ,
дийигъунза
ярквран зиихъ...

Фу лигурва,
магъа жердюкь!
Гъвалхъан гъебгну
саб зурба люкь...
Шад гъахъунза
лап кІваантІан,
алдатза хил
дидин кІуллан.
ТІул явашди
кучну гъвалак,
рякьюъ учІвча,
духъну гъялак.

Урнарихъна
гъафиган ич,
жердюкъ гъябгъдар
айитІна гъич:
гагъ минди, гагъ
тинди либгур.
дубхъну айибси
улар кур.
«Гъамус гъапІза?
ГъапІну мидиз?» –
уларигъ лап
хъял убчІвдайиз.
Духъну азу
хъергбу бизар,
жердюкъ, гъебгри,
яваш шулдар.
Гъафундайиш
дуст кюмекназ,
валлагъ хъана
гъебгуй ярквраз.
Жердюкъ гужназ
дибтІза тІуннахъ,
гъамускъан кІваз
шиди рягъят...
КкудубкІдайиз
хъайи аман,
фу гъабши му
гъар хябяхъган?
Марцц апІури
утІубччву амкІ,
хулаз гъушза,
жан шули лакІ.
Манзил гъубшдар –
дадаин дих:
– Гюлмурад, ихъ
жердкъихъна тІирх!
Дийибгъну а
раккнихъ думу,
уъл ча уІури,
апІури «му-у»!
Гъарахава,

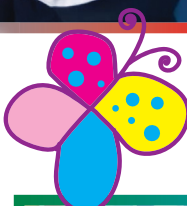
ДарапІди къан,
дархъиш хъюлар
апІур увкан.
«ГъапІрудар ву
хъана урнар?» –
къяляхъ гъитза
ягъли умбрар.
Фици хъугъдар
рябкъюрыйбдихъ –
йиз жердюкъ хъа
ич урнарихъ!..
Амма думу
аькьюллуди
гъубшнийи дюз
ич хяназди...
Духъну русвагъ,
дийигъунза:
гъуншдин Айваз
хянаъ учІвна:
– Йиз жердюкъ гъаз
дибтІна мушваъ?
Бизар духъну
Азу, абгбу...
Ужуб тІул дар,
Гюлмурад, му-у!..

Рисунки Хадиджат Хабибовой

ВАТАН УЅБХЮЗ ГЪЯЗУР ВУЧА!

СОКОЛЁНОК

Плази

3/2022

МАЙ – ИЮНЬ

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:

Агентство информации и печати
Республики Дагестан.

Регистрационный номер

серия ПИ №ТУ05-00413 от 22.04.2019 г.
выдан управлением Роскомнадзора
по Республике Дагестан.

Издается с января 1990 г.

Руководитель – главный редактор

М.М. Ахмедов

Редколлегия:

А. Исмаилов (зам. гл. редактора)
Ф. Султанова (редактор выпуска)
Д. Меджидова
Г. Омарова
Ш. Шахмарданов
С. Кюребегова
А. Абдурахманов
Э. Ашурбекова

Художественный редактор З. Даганов

Технический редактор Т. Лузина

Художник номера М. Муталлибов

Формат 60x84 $\frac{1}{8}$.
Бумага офсетная.
Уч. изд. л. 3,14.
Уч. печ. л. 3,26.

Выход в свет 12.06.2022 г.

Тираж 319 экз.

Заказ №1233.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс-пресс».

Адрес типографии: 367018, РД
г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель: Государственное
бюджетное учреждение Республики Дагестан
«Редакция республиканских литературных
журналов «Соколёнок»
и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя:
367000, РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, д.55.

Электронный адрес редакции:

litdag@mail.ru

Табасаранский язык.

Индекс: на год - 31170,
на полугодие - ПМ993.

Цена свободная

